

YEVROPA TIKLANISH VA TARAQQIYOT BANKINING LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHDAGI ISHTIROKI TADQIQI

ASLONOV AZIZBEK AMIN O'GLI

(O'zbekiston Respublikasi
Bank-moliya akademiyasi magistranti)

Аннотация: В данной диссертации рассматривается Европейский банк реконструкции и развития, их преимущества и проблемы, инструменты. В основном изучаются возможности и механизмы использования этих проектов в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: Европейский банк реконструкции и развития, их преимущества и проблемы, инструменты, возможности и механизмы использования в условиях Узбекистана.

Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki 1991-yilda Sharqiy Yevropada kommunistik rejim qulashi davrida tashkil etilgan. O'sha paytda sobiq Sovet Ittifoqi davlatlari hukmron demokratiya sharoitida jonlangan xususiy sektorni shakllantirish uchun yordamga juda muhtoj edilar. Hozirgi vaqtda YETTB vositalari dunyoning 34 mamlakatida bozor iqtisodiyotini o'rnatish va demokratiyaga moslashish uchun samarali qo'llanilmoqda.

Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YETTB) Markaziy va Sharqiy Evropa mamlakatlari, shuningdek MDHga a'zo mamlakatlarning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga yordam beradigan xalqaro bankdir. 1990. da 10 hukumatlari tomonidan crore 42 a'zo mamlakatlar. EKYu mablag ' bilan tashkil etilgan. 1991. dan faoliyat. Bosh qarorgohi Londonda joylashgan. YETTB bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida mamlakatlarda amalga oshirilgan islohotlar (davlat mulki va korxonalarni xususiylashtirish va monopollashtirish; tadbirkorlikni rivojlantirish; I. Ch., xizmat ko'rsatish va moliya sohalariga investitsiyalarni jalb qilish; kapital bozorini shakllantirish va boshqalar. K.) moliyaviy qo'llab-quvvatlash va ularning jahon iqtisodiy hamjamiyatiga tezroq integratsiyalashuviga ko'maklashish. Bank kichik va

o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash va tadbirkorlar sinfini shakllantirish, transport, energetika, I. Ch.masalalariga katta e'tibor beradi. o'z sohalarida yirik infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishda ishtirok etadi. Bank resurslarining kamida 60 foizi xususiylashtirilgan davlat korxonolari yoki xususiy sektor korxonalariga, 40 foizi infratuzilma yoki boshqa loyihalarga to'g'ri keladi. 1997. bank tomonidan Yevropa Ittifoqi B-N bilan hamkorlikda taqdim etilgan loyihalarning qiymati 240 mln. EKYuni tashkil etilgan. O'zbekiston 1992- yil dastlab u YETTBga, o'sha yili esa Toshkent Davlat universitetiga o'qishga kirdi. uning ofisida ochildi. 1993-yildan O'zbekistondagi loyihalarni amalga oshirishda ishtirok eta boshladi. 1994-yil 10-yanvarda Davlat direktorlar kengashi loyihalarni moliyalashtirish masalalari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi uchun salbiy garov shartlarini bekor qildi. bank infratuzilmasini rivojlantirish, energetika kompleksi, turizmni rivojlantirish, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, bozor infratuzilmasini shakllantirish, tabiiy resurslarni uzish, paxtani qayta ishlash va yengil sanoatning boshqa tarmoqlarini rivojlantirish kabi yettita chorrahada faoliyat yuritadi. YETTB Farg'ona neftni qayta ishlash zavodining uskunolari (umumiy qiymati 81,5 mln. EKYu); energiya I. Ch. uning salohiyatini oshirish va Sirdaryo GESlarining xalqaro andozalarga muvofiqligini ta'minlashga qaratilgan (umumiy qiymati 25,2 mln. ekyu) va Toshkent xalqaro aeroportini ta'mirlash, shuningdek, xavfni oshirish uchun maxsus uskunalar sotib olish (umumiy qiymati 43,5 mln. EKYu) loyihalarni amalga oshirish uchun kreditlar ajratdi.

Hozirgi paytda YETTBning O'zbekistondagi ishtirokining umumiy qiymati 1 mlrd. Qiymati AKD15 dollardan ortiq bo'lgan 1 ta loyiha amaliyotga tatbiq etilmoqda (bu holda bankning to'g'ridan-to'g'ri moliyalashtirishdagi ulushi 597,7 mln. AQSh dollari). Xususan, YETTB tomonidan O'zbekistonda Urta va kichik biznesni rivojlantirish uchun 120 mln. AQSh dollari miqdorida kredit berildi. Bu, 60 mln. Aksh dollari O'zbekiston Respublikasi tashqi iqtisodiy faoliyat Milliy bankiga hukumat kafolatisiz, 60 mln. boshqa tomondan, dollar hukumat kafolati bilan boshqa tijorat banklariga berildi.

Yevropa tashkiloti faqat tijorat maqsadlarida ishlaydi, xayriya uning funktsiyalariga kiritilmagan. YETTB faqat aniq loyihalarni kreditlaydi. Maqsadli kredit berishdan tashqari, bank to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar kiritadi va texnik yordam ko'rsatadi. Moliya institutining ustav kapitali 10 milliard dollarni, ECU darajasi esa 12 milliard dollarni tashkil etadi. Tashkilotning nazorat paketi (51%) Yevropa Ittifoqi mamlakatlariga tegishli. Tashkilotga badallar har qanday erkin konvertatsiya qilinadigan valyutada qabul qilinadi.

Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki Ukrainadagi eng yirik investorlardan biridir. Moliya instituti turli sohalarda, shu jumladan moliya sektori va kichik tijorat kompaniyalarida o'z yordamini taklif etadi. Moliya institutining ustuvor yo'nalishlari: qishloq xo'jaligi va transport infratuzilmasi, kommunal va energetika sektori, telekommunikatsiyalar. Chernobil boshpana fondi ham Yetbb nazorati ostida. Ukraina tashkilotdan Chernobilni tiklash, uni mutlaqo xavfsiz va ekologik toza hududga aylantirishda yordam oladi.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Мирзиев Ш.М. Послание Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиева Олий Мажлису. // Народное слово, 24 января 2022 г. 2. Указ Президента Республики Узбекистан от 28 января 2022 года "О внесении изменений в Закон Республики Узбекистан "о новых целях на 2022-2026 годы" Постановление ПФ-60 "О Стратегии развития Узбекистана".
- 3.Европейский банк реконструкции и развития. (2024). Годовой отчет 2023. Лондон: публикации YETTB.
- 4.Султанова, Н. и Каримов, А. (2023). "Вклад ЕБРР в диверсификацию экономики в Узбекистане вклад: сетевой анализ". Центральноазиатский экономический обзор, 5(1), 58-76.